

הכרבות מישיחיה

שיעורי השבועי של מורנו
הנאון הרב מצליחה חי מאוזן שליטא

משודר
מידי יום
ראשון ברדיו
"קול ברמה"
בשעה 12:00
בצהריים

גליון רעט

הלכות מזוזה

צימר – האם חייב במזוזה

א. שאלה: אדם שהלך לצימר וראה שיש שם מזוזה קטנה - בגודל זרת, מה שמבטיח שהמזוזה הזו היא אכן פסולה. (האמת היא שלמזוזה כשרה אין גודל ושיעור על פי ההלכה, אבל בפועל מה שאנחנו רואים - מזוזות קטנות שכאלו הן תמיד מזוזות פסולות). האם מותר לו ללון בצימר הזה או לא?

תשובה: מותר.

תשובה בהרחבה: מרן בשלחן ערוך (סימן רפ"ו סעיף כ"ב) כתב, השוכר בית בחוצה לארץ בארץ ישראל פטור ממזוזה שלשים יום. והשוכר בית בארץ ישראל חייב במזוזה מיד משום ישוב ארץ ישראל. ע"כ. ואם כן לכאורה גם כאן בנידון דידן היה צריך לחייבו במזוזה כשרה, כיוון שמדובר בארץ ישראל, ותכף כשהוא נכנס, חייב בעצם במזוזה.

אבל ישנה הלכה נוספת, מרן בשלחן ערוך שם כתב, אדם שדר בפונדק - פטור מהמזוזה. מה זה פונדק? פונדק זה בית מלון. זה מקום עראי, זה לא מקום שאנשים שוכרים אותו על דעת לדור שם תקופה ארוכה. אומר מרן, שמקום כזה הוא פטור מן המזוזה, וזה לא דומה לשכירות של בית. ולכן כיוון שצימר הוא לא מיועד למגורים קבועים, אלא רק לשהייה קצרה, לכן ממילא זה פטור. כמובן שטוב לקבוע מזוזה, ובדרך כלל בעלי הצימרים הם אכן קובעים שם מזוזה. אבל מכל מקום, אדם שנקלע לצימר כזה ואין שם מזוזה בכלל או שיש שם מזוזה אבל המזוזה הזו היא מזוזה קטנה והוא חושש שהמזוזה הזו אכן היא פסולה, הדין בזה שאכן מותר ללון שם ואין בדבר הזה כל חשש.

מזוזה במקום שאינו נקי

ב. שאלה: האם צריך לקבוע מזוזה במפעלים המייצרים חומרים כימיים ויש שם ריחות לא נעימים, או שאין לקבוע שם מזוזה כמו שלא קובעים מזוזה בבית הכסא?

תשובה: גם אם יש שם ריחות לא נעימים, או ריחות כימיים וכדומה, יש לקבוע שם מזוזה.

תשובה בהרחבה: מרן בשלחן ערוך (סי' רפ"ו ס"א) כתב: אלו המקומות שחייבים במזוזה, אחד שערי בתים, ושערי חצרות, מדינות ועיירות, רפת בקר ולולים וכו', כולם חייבים. וביארו הט"ז (סק"א) והש"ך (סק"ב) שם, שאף על פי שברפת בקר יש טינופת, מכל מקום, אין הוזהמא שם גדולה כל כך, ולכן המקום הזה חייב במזוזה.

[לגבי המצב היום, מי שהיה ברפת בקר - מעולם לא ראה מזוזה שיש שם ברפת. כי הרפתות היום אינם עשויים כבית ומקומות סגורים, אלא הם מקומות פתוחים לגמרי, ויש בסך הכל איזה גדר שמקיפה אותם. ולפיכך פטורים ממזוזה].

בדרך כלל חדרים עם חומרים כימיים הם פחות מזוהמים מאשר רפת בקר. מי שהיה ברפת בקר יודע, שיש שם הרבה לכלוך, ואף על פי כן, המקום הזה חייב במזוזה. לכן גם במקומות כאלו, המקומות האלו הם חייבים מזוזה.

גם הרב שדי חמד (מערכת מ"ם כלל קכ"ו) כותב שיש חילוק, מקומות עם צחנה בצורה בלתי רגילה, פטור ממזוזה. אבל מקומות עם צחנה רגילה, חייבים במזוזה. בדרך כלל המקומות האלו, משרד הבריאות מאשר עבודה בהם, ואם היו ממש מטונפים לא היו מאשרים בהם עבודה והיו חוששים לסכנת האנשים העובדים. והיום האנשים העובדים בוודאי הם מאוד אסטניסים ומאוד מקפידים. ולכן נראה שבדרך כלל מקומות העבודה הללו הם עדיין יותר טובים מרפת של בקר. ולפיכך גם **במפעלים הללו שמייצרים חומרים כימיים וכדומה, חייבים במזוזה.**

לקבוע מזוזה בבית שאין בו צניעות

ג. שאלה: הוזמנתי לקבוע מזוזה בבית וראיתי שהנשים אינן מתלבשות בצניעות. והסתפקתי האם מותר לקבוע מזוזה בחדרים של בית כזה, שיש בו חוסר צניעות, והאם זה לא ביזיון למזוזה?

תשובה: ודאי שחייבים לקבוע מזוזה בכל החדרים הללו.

תשובה בהרחבה: קודם כל, עיקר הבעיה היא רק כאשר אנשים עומדים בלא לבוש בכלל. מובא בגמרא במסכת שבת (קנ). שאסור לקרוא ק"ש או דברים שבקדושה לפני מי שעומד ערום. אמנם אנשים שלא מקפידים על צניעות, אף שאינם לבושים כהוגן, אבל אינם עומדים בחוסר כל. ולכן בוודאי שמותר לשים וצריך לשים מזוזות גם בחדרים שכאלו.

יתרה מכך, מרן השלחן ערוך (שם ס"ב) כותב שבית התבן, בית העצים ובית הבקר חייבים במזוזה. ואם נשים רוחצות שם, (פעם לא היו מקלחות בבתים, אז היו רוחצות בכאלה מקומות), כיון שעומדות שם ערומות אין כבוד שמייים שתהיה שם מזוזה. מסביר על זה הרמ"א וכותב: דווקא המקומות האלו שהם בלאו הכי לא דירה. וכונתו, שכיון שכתוב "וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך", וזה לא בית גמור, בתוספת הדבר הזה שהנשים רוחצות שם, אז אין כבוד שמייים להיות שם מזוזה. ולכן ממשיך הרמ"א, אבל חדר ממש בתוך ביתו של אדם חייב במזוזה, גם אם באותו מקום נמצאים שם בלי לבוש. וכן משמע בב"י. וככה ההלכה (אע"פ שיש חולקים ע"ז), שדווקא במקומות האלו שהם בלאו הכי לא כל כך חייבים במזוזה, כיון שהם לא בית גמור, אז באמת אם נמצאים שם בכזה מקום, פטור מן המזוזה. אבל בבית רגיל, גם אם נמצאים בלי לבוש כלל, הרי שחייבים במזוזה.

ויתרה מכך, כיון שהמזוזה גבוהה למעלה מעשרה טפחים, כתוב בב"י (בד"ה ומ"ש אבל כל מקום) בשם סמ"ג שבמקרה כזה נחשבת כאילו נמצאת במקום אחר וברשות אחרת וכלל לא נמצאת באותו המקום. ולפיכך כיון שבכל הבתים שלנו המשקוף הוא גבוה והמזוזה נמצאת למעלה מעשרה טפחים מהקרקע, נחשבת כאילו נמצאת במקום אחר. וכן פסקו הבא"ח (ש"ב כי תבוא הט"ז) ומרן הגרע"י בהליכות עולם ח"ח (עמ' ער"ה). עם זאת כותב הרב בא"ח שנהגו העולם להקפיד ששם ה' יהיה מכוסה כיסוי גמור. ולכן רצוי במקומות כאלה לא לשים מזוזה עם זכוכית שקופה אלא בית מזוזה אטום, ובאופן כזה לכל הדעות הדבר הזה מותר ואין לחשוש כלל ועיקר.

מזוזה בחדר הנמצא מול בית הכסא

ד. שאלה: חדר שנמצא מול בית הכיסא, וכשהדלת פתוחה נראית המזוזה כלפי השירותים. האם ניתן לקבוע שם מזוזה או לא?

תשובה: בוודאי שצריך לקבוע שם מזוזה, אלא שראוי שהמזוזה תהיה בתוך בית מזוזה שהוא אטום ולא שקוף.

תשובה בהרחבה: אמנם בשלחן ערוך (או"ח סי' פ"ג ס"א) כתוב, שבשעה שאדם מדבר דברי תורה, אסור שיהיה לפניו שירותים וכדומה או כל דבר שהוא טינופת, ואפילו אשפה שהיא גלויה וכדומה, אסור (וכמ"ש בסימן ע"ט ס"ח). וכותב מרן שם (סי' עט ס"ב), אם הטינופת הייתה במקום גבוה עשרה טפחים או נמוך בעומק, בתוך בור עשרה טפחים, או שהייתה בבית אחד והוא בבית אחר, כלומר זה נמצא בחדר אחד, וזה נמצא בחדר אחר, אומר מרן, אפילו הפתח פתוח ויושב בצידה ורואה אותה, אם אין לה ריח - יכול לקרות. כיון שהיא ברשות אחרת. זה לדעת הרא"ש. מרן הביא אחר כך דעת הרשב"א, להחמיר בדבר הזה, שמותר דווקא כאשר הוא לא רואה אותה.

לפי זה, אם האדם נמצא מול חדר השירותים, והדלת פתוחה, לפי דעת הרא"ש, יכול האדם לקרוא. היות שיש כאן משקוף, זה

נחשב כאילו הפתח הזה סגור, והוא עדיין בכלל "והיה מחניך קדוש", ומותר לקרוא. אבל דעת הרשב"א להחמיר כאשר הדלת פתוחה.

ומכל מקום כל זה דוקא לענין לברך ברכות וללמוד תורה. אבל לגבי מזוזה, כיוון שזה בעצם חדר אחר, חייב האדם לקבוע שם מזוזה. אלא שראוי במצב שכזה שישים את המזוזה הזאת בבית מזוזה שהוא אטום. (ע' שו"ת בצל החכמה ח"ו סי' כ"ד).

ואמנם יש המצריכים שיהיו שני כיסויים (שו"ת חיים ביד סי' פ"ה). אבל כאשר שמים את המזוזה, עוטפים אותה בתוך ניילון כדי להגן על המזוזה מפני מים או רטיבות, ולאחר מכן עוד עושים את הבית עצמו. אם כן יש לנו כאן שני כיסויים. למרות ששני הכיסויים האלה הם כביכול עשויים בשביל המזוזה, זה נחשב כשני כיסויים, כי מתחילה מחשבתו לשם כך שיחשב שני כיסויים. (וכמ"ש המשנ"ב סי' מ' סק"ז בשם חכמת אדם, וכף החיים שם אות יט).

לכן מספיק בית המזוזה הזה שייחשב כשני כיסויים, ואפשר לעמוד בכך והדבר מותר בלי כל חשש.

בית מזוזה מזכוכית שקופה

ה. שאלה: האם יש הידור שבית המזוזה יהיה שקוף ורואים את המזוזה דרכו, או שאין שום עניין בכך ועיקר החשיבות הוא שלמזוזה יהיה בית יפה ומהודר?

תשובה: במקום שאין דרך להיות שם טינוף (לאפוקי חדר שינה שיש בו תינוקות), טוב שיהיה למזוזה בית שקוף כדי שתיראה ממנו, ומספיק שייראה שם שדי.

תשובה בהרחבה: כתב מרן בשלחן ערוך (יו"ד סי' רפ"ו ס"ה): במקום שיש טינוף, כגון שתינוקות מצויים שם, טוב לכסות המזוזה. ובמקום נקי, טוב שתהיה נראית.

ולפיכך בתים שיש בהם ילדים קטנים וצריך להחליף להם מידי פעם, טוב לכסות את המזוזה. באמת הכיסוי אינו מעיקר הדין, כיוון שבדרך כלל המזוזה היא נמצאת גבוה למעלה מעשרה טפחים, ומכל מקום כתב מרן שטוב לכסות.

אולם אם כל בני הבית גדולים, בזה מבואר בשלחן ערוך שאדברבה, טוב שהמזוזה תהיה נראית ותהיה שקופה.

כיצד תהיה המזוזה שקופה? יש אומרים שאפילו כל בית-המזוזה כולו אטום ורק שם ש-ד-י שנמצא על גבי המזוזה הוא ייראה, אבל המזוזה עצמה אין צורך בכך, כי בלאו הכי המזוזה הרי הכתב שלה הוא פנימי.

ויש אומרים על פי השל"ה הקדוש (חולין פרק נר מצוה אות מ"א), שמשמע מדבריו שכדאי שכל המזוזה כולה תהיה גלויה.

וזה לשון השל"ה: "ומה טוב ומה נעים לשום הקנה שבה המזוזה תוך כלי של זכוכית שלם עשוי כמו קנה, שאז אותיות של שם שדי מאירים דרך כלי זכוכית". מפורש בדברי השל"ה שכל הכלי יהיה גלוי, אך ביאר הטעם שיהיה שם ה' גלוי.

לכן מן הדין אין צורך בבית שקוף, אבל אם יש אפשרות לעשות כדבר הזה, אז בוודאי שהדבר הזה הוא כדאי וראוי.

קיר בין שני חדרים שנפתח ויש בו בליטות

ו. שאלה: הרחבנו את הבית לאחרונה והיה קיר שחוצץ בין שני חדרים ופתחנו אותו, וככה עשינו חדר גדול. אבל היות שבצידי החדר היו שם עמודים המחזיקים את התקרה, המהנדס הורה שאסור לשבור את העמודים האלו, כך שבעצם נוצרו בליטות משני צידי החדר. האם צריך לקבוע מזוזה במקום הזה, שהוא משמש כעין פתח מחדר לחדר?

תשובה: היות שעמודים אלו מטרתם רק על מנת להחזיק התקרה, לכן אין זה נחשב לפתח, ופטור מן המזוזה.

תשובה בהרחבה: מרן בשלחן ערוך (סי' רפ"ו ס"ו) כתב: אכסדרה, והוא המקום שיש לו ג' כתלים ותקרה, אע"פ שיש לה שני פצימין ברוח רביעית, פטורה, מפני שהפצימין להעמיד התקרה הם עשויים, ולא משום מזוזות.

ולכן שני חדרים שפרצו את הקיר ביניהם, ונותרו בליטות בקירות על מנת להחזיק את התקרה מלמעלה, אין זה עשוי בשביל להיות פתח, ואדברבה, מבחינת הפתח היו מעדיפים לעשות כל הקיר כולו חלק, והבליטה הזאת רק מפריעה, ומה שעושים את

הפתח הזה זה הוא אך ורק בשביל להחזיק את התקרה, לפיכך, אין לזה שם של פתח, זה לא נקרא "וכתבתם על מזוזות ביתך" - ביאתך, דרך הכניסה שלך. זה לא כניסה כלל ועיקר. זה עמוד שמיועד בסך הכל להחזיק את התקרה למעלה, ולכן פטור מן המזוזה.

אציין שיש מקומות שהעמוד קטן, ומשאירים מעט יותר ממה שצריך כדי לחזק את התקרה. במקומות כאלה לפעמים אכן צריך לקבוע את המזוזה בלי ברכה, אבל זה רק כאשר משאירים בליטה שהיא גדולה יותר משני הצדדים.

חייב מזוזה בחדר מדרגות ובמדרגות חירום

ז. שאלה: האם חדר מדרגות חייב במזוזה? ומה הדין במדרגות חירום? האם הם חייבים במזוזה, או שפטורים מן המזוזה?

תשובה: חדר מדרגות רגיל שהוא בתוך הבנין, חייב. ומדרגות חירום שנמצאים צמודים לבנין אך לא בתוך חדר המדרגות, במקום שיש צורת הפתח חייב.

תשובה בהרחבה: יש שני סוגי מדרגות חירום. יש חדר מדרגות רגיל לחלוטין, הוא נקרא מדרגות חירום מפני שהוא לא המקום השימושי העיקרי, ויש מדרגות חירום שבעיקר זה כאשר רוצים לעשות תוספות וכדומה ונדרשים להיתר חדש, ואז באה המדינה ודורשת לפי התקנים החדשים היום לעשות מדרגות חירום.

ולפעמים הבניין כולו בנוי, ואי אפשר לעשות חדר מדרגות נוסף, אז בונים לפעמים גרם מדרגות ממתכת, מברזל וכדומה, שזה בכלל מבחוץ, גרם מדרגות שמצמידים אותו לבניין. ושם זה ממש רק מדרגות. אפשר לראות את זה גם כן בכל מיני מוסדות וכדומה, שיש איזה מדרגות ממתכת שהוא נמצא מחוץ לבניין, אבל הוא צמוד כמובן לבניין. והשאלה היא האם חייב במזוזה.

בשלחן ערוך (שם סעיף י"ט) כתב: ארובה שבין בית לעלייה ועולים לה בסולם ועושים סביב הסולם היקף מחיצות, פעמים למטה ברגלי הסולם, ופעמים למעלה בראשו, ויש בו צורת פתח, במקום שעושים אותו חייב. ואם עשו למעלה וגם למטה, חייב בשתיים. עכ"ל. כלומר, ממש כעין המקרה שהזכרנו עכשיו, גרם מדרגות כזה שהוא צמוד לבניין מבחוץ, ויש כמובן מעקה, ואפשר לעלות בבטחה בגרם מדרגות הזה. אבל זה לא ממש בית, אומר מרן, אם יש צורת הפתח למעלה, כלומר בכניסה לתוך המבנה, אז שם חייבים לשים מזוזה בכניסה. ויש לפעמים שיש גם למטה, כאשר יש פה צורה של משקוף ומזוזות מימין ומשמאל. באופן שכזה, אומר מרן, גם למטה חייבים לשים מזוזה.

חדר מדרגות רגיל בוודאי ובוודאי שהוא חייב במזוזה. מרן כתב בסעיף ז', מרפסת שהיא דרך לעלות בה לעליות, כלומר לקומה שנייה, אומר מרן, אם יש בית שהוא פתוח לאותה המרפסת הזו, לאותו חדר מדרגות הזה, חייב. ולכן בוודאי שחדר מדרגות רגיל הוא חייב במזוזה בלי כל ספק. אבל כמו שאמרנו, לגבי גרם מדרגות חיצוני, זה תלוי אם יש שם צורת הפתח. בדרך כלל, בכניסה לתוך המבנה, יש צורת הפתח. אבל למטה, לא תמיד. אז כל מקום שיש צורת הפתח - אכן חייב במזוזה.

עורך: הרב שלמה נחום. ביקורת: הרב יצחק מאוז

ניתן להצטרף לאלפים הנקבלים את העלון במייל, וכן ליצור קשר בדוא"ל a0733718074@gmail.com

ניתן להקדיש את זכות השיעורים להצלחה ולישועה, ניתן גם לערוך פדיון נפש, צרו קשר בפל' 052-7108693 או בדוא"ל

